

Myter om kritisk miljøforskning

FORSKNING

Hanne Svarstad
Tor A. Benjaminsen

Vi setter pris på at Tora Aasland og Erik Solheim 2. september svarer på vår kronikk om mangel på kritisk miljøforskning i Norge 14. august, og at Solheim også har invitert oss til sitt kontor for å diskutere dette. Men de to statsrådene skuffer ved ikke å vise forståelse for poenget vårt om at det er nødvendig å foreta grunnleggende endringer av rammene for forskningen. Dagens finansieringsordninger skaper et hinder for fri og uavhengig forskning.

I kronikken etterlyste vi mulighetene for kritisk intellektualitet på miljøområdet. Dette vil være en kombina-

sjon av solid empirisk forskning, kritiske analyser av rådende forestillinger og av maktutøvelse, samt formidling av konklusjonene til allmennheten. Aasland og Solheim bruker prosjektet Økosystem Finnmark som eksempel på at det ikke står så dårlig til. De hevder at i dette prosjektet «tilbakevises gamle myter og antakelser i etablert reindriftsforvaltning og forskning». Her har de kanskje lest et intervju på forskning.no der prosjektleder Rolf Anker Ims uttaler at prosjektet hans har avlivet to myter.

Den første myten skal være at svært høyt beitepress over tid kan tippe økosystemet i en positiv retning. Selv om noen forskere har fremmet dette som en mulighet, er ikke det en dominerende oppfatning innen forvaltning og forskning på reindrift i Finnmark. I stedet synes Økosystem Finnmark å ha innordnet seg den seiglivede myten om at problemet består i for mange dyr. Dette til

tross for at forskning i Finnmark ikke har påvist noen vedvarende nedadgående tendens i beitegrunnlaget på sommer- og vinterbeiter.

Den andre «myten» som «avlives» er ideen om at demokratisk deltakelse, frivillige avtaler og økonomiske insentiver fører til en bedre forvaltning. Ims mener at «den gode, gamle pisken» er mer effektiv. Slik føyer prosjektet seg inn i det norske samfunnets lange koloniale historie i Finnmark hvor anbefalinger om bruk av pisk, spesielt overfor samisk reindrift, snarere er regelen enn unntaket.

Prosjektets sluttrapport viser dessuten at forskerne mangler en forståelse av hva pastorale systemer er. Disse er ikke basert på maksimering av enkeltdyrs produktivitet, men derimot på arealproduktivitet. Men Økosystem Finnmark fokuserer på enkeltdyrs vekt og tilstand som om de skulle være dyr på bås. Rein er imidlertid frittgående beitedyr i et system basert på flytting for å utnytte

marginale ressurser. Økosystem Finnmark er derfor ikke et eksempel på kritisk forskning og intellektualitet. Dette er i stedet forskning som er tilpasset til og som reproducerer den rådende tenkemåten i dagens statlige reindriftsforvaltning.

Som vi pekte på i vår kronikk er norsk miljøforskning organisert og finansiert på måter som forhindrer kritisk intellektualitet. Dermed får politikere og allmennhet et svakere kunnskapsgrunnlag enn de burde hatt for beslutninger om miljøforvaltning. Vi oppfordrer de to statsrådene til å ta initiativ til å endre på denne situasjonen.

Hanne Svarstad,
seniorforsker ved Norsk institutt
for naturforskning (NINA)
hanne.svarstad@nina.no

Tor A. Benjaminsen,
professor, Universitetet for
miljø og biovitenskap (UMB)

torbe@umb.no